

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ

УДК 37.091.33:51:373.3
DOI 10.32999/ksu2413-1865/2019-87-7

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ
НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Білецька Л.С., к. ф.-м. н., доцент,
доцент кафедри математики,
інформатики та методики їх викладання в початковій школі
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Білецький Р.Р.,
здобувач кафедри математики,
інформатики та методики їх викладання в початковій школі
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
babjakls@ukr.net

У статті досліджено проблему формування в учнів основних понять та предметних компетенцій під час вивчення освітньої галузі «Математика» в початковій школі, аргументовано необхідність пошуку оптимальних методів навчання; окреслено потребу наближення процесу навчання учнів до ігрової діяльності як найприроднішої діяльності дітей молодшого шкільного віку, в процесі якої учні розвиваються і непомітно для себе навчаються; розкрито особливості раціонального застосування ігрового методу навчання та ігрових технологій у практиці початкової школи; розкрито роль гри як поліфункціонального явища; розкрито головні риси гри, групи та види ігор за видом діяльності та характером педагогічного процесу, наведено структуру гри як процесу; розкрито структуру, мотивацію, функції ігрової діяльності учнів, принципи та етапи її організації в початковій школі; використання на уроках ігрових прийомів і ситуацій; наведено приклади дидактичного матеріалу для здійснення ігрової діяльності учнів.

Ключові слова: *освітній процес у початковій школі, ігрова діяльність, гра, ігровий метод, ігрові технології, ігрові ситуації, розвивальні дидактичні ігри, практичні завдання ігрових форм.*

В статье исследована проблема формирования у учащихся основных понятий и предметных компетенций при изучении образовательной области «Математика» в начальной школе, аргументирована необходимость поиска оптимальных методов обучения; очерчена потребность приближения процесса обучения учащихся к игровой деятельности как самой естественной деятельности детей младшего школьного возраста, в процессе которой учащиеся развиваются и незаметно для себя обучаются; раскрыты особенности рационального применения игрового метода обучения и игровых технологий в практике начальной школы; раскрыта роль игры как полифункционального явления; раскрыты главные черты игры, группы и виды игр по виду деятельности и по характеру педагогического процесса, приведена структура игры как процесса; раскрыта структура, мотивация, функции игровой деятельности учащихся, принципы и этапы ее организации в начальной школе; использование на уроках игровых приемов и ситуаций; приведены примеры дидактического материала для осуществления игровой деятельности учащихся.

Ключевые слова: *образовательный процесс в начальной школе, игровая деятельность, игра, игровой метод, игровые технологии, игровые ситуации, развивающие дидактические игры, практические задания игровых форм.*

Biletska L.S., Biletskiy R.R. SPECIFICS OF THE USE OF GAMING METHOD OF TEACHING MATHEMATICS IN THE PRIMARY SCHOOL

This article was written about the problem of formation of the basic concepts and subject competences in students during the study of the educational area "Mathematics" in primary school, necessity to find the best ways to implement it in the practice of teaching, selecting effective teaching methods and studying the pedagogical conditions of their practical application in the educational process of the primary school; outlined the need approaching the student learning process to gaming activity as the most natural, the most usual activities of children activity of junior school age, in the process of which students are unfold and quietly learn for themselves; the didactic value is substantiated use of games in student learning for the development of their individual psychological features, logical and creative thinking, attention, memory, imagination, speech, initiative, concentration; the features of rational are analyzed applying game teaching methods and gaming

technologies in primary school practice; the organization of educational and cognitive activity of students in individual and collective games is substantiated; reveals the main features of the game, groups and types of games by type of activity and character of the pedagogical process, the structure of the game as a process is given; reasoned of using technology of learning through game activity are substantiated; are revealed the structure, motivation, functions of play activity of pupils, principles and stages of its organization in primary school are revealed; solved the use of the lessons of game techniques and situations; the development and use of the teacher at the lessons of the program of gaming as a set of developing didactic games and their structural components, practical tasks of the game forms, system of cognitive exercises with elements of the game; given examples of didactic material.

Key words: *educational process in primary school, formation of mathematical knowledge and basic subject competences, game activity, game, game method, gaming technology, gaming situations, use of the game method, developing didactic games, practical tasks of the game forms, cognitive exercises with elements of the game.*

Постановка проблеми. Початкова школа, зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, ставить своїм пріоритетом подальше становлення особистості дитини та її інтелектуальний, фізичний, загальний соціальний розвиток у процесі навчання. На сучасному етапі реформування та розвитку школи важливим є досягнення високої якості формування в учнів базових предметних компетенцій та навичок самостійної розумової праці під час вивчення всіх освітніх галузей початкової школи. Тому перед вчителями ставиться першочергове завдання – створити такі передумови в освітньому процесі, які б оптимально сприяли навчанню молодших школярів відповідно до їхніх індивідуальних та вікових особливостей, забезпечували б розвиток здібностей та пізнавальних інтересів учнів.

Вчитель постає як організатор і керівник активної навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів, адже в освітньому процесі він продумує, обирає та створює всі умови, за яких у молодших школярів найбільш раціонально та продуктивно формуватимуться міцні знання, уміння та навички. Разом із тим відомо, що ефективність освітнього процесу прямо пропорційно залежить від рівня активності в ньому самих учнів. Отже, сучасні педагоги, науковці та вчителі-практики намагаються обирати найбільш ефективні методи навчання та застосовувати їх практично з метою піднесення ефективності навчання.

Впровадження сучасних методів, прийомів, форм і засобів навчання в практику початкової школи забезпечується дотриманням загальних вимог до освітнього процесу та потребою наближення навчання до звичної діяльності молодших школярів. Як відомо, найприроднішою і найпривабливішою діяльністю для дітей молодшого шкільного віку є ігрова діяльність, у процесі якої учні розвиваються і непомітно для себе навчаються. Цінність використання ігор у навчанні учнів початкової школи посилюється через психологічні особливості дітей

молодшого шкільного віку. У процесі гри в дітей виробляється звичка зосереджуватися, працювати вдумливо, самостійно чи колективно, розвивається логічне та творче мислення, увага, пам'ять, уява, мовлення, формується ініціативність, жадоба до здобування знань. Суттю розвивального та особистісно-орієнтованого навчання є різноманітне, послідовне і поступово ускладнюване оперування учнів відповідними за змістом, структурою і глибиною знаннями, окресленими програмою, що сприяють розвитку особистості учня.

Постає проблема пошуку оптимальних шляхів, методів та засобів формування математичних знань учнів початкової школи. Це аргументує потребу формування готовності вчителя до широкого використання та виправданого раціонального застосування ігрового методу в практиці початкової школи як найбільш ефективного методу навчання учнів молодшого шкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У словнику філософських термінів зазначено, що гра – це особлива форма дитячого життя, вироблена або створена суспільством для керування розвитком дітей. У цьому змісті вона є особливим педагогічним витвором. Сутність гри, її роль для розвитку дитини, психолого-педагогічні особливості використання ігор із раннього віку здавна досліджували філософи, психологи і педагоги (Ж-Ж. Руссо, І. Кант, Я.А. Коменський, Ж. Піаже, П. Блонський, Л. Виготський, О. Леонтьєв, А. Сікорський та інші).

Д.Б. Ельконін у своїй праці «Психологія гри» обґрунтував позитивний вплив гри на розвиток психічних процесів та мотивацію навчання молодшого школяра. К.Д. Ушинський вказував, що гра є одним з ефективних засобів розвитку в учнів інтересу до навчального предмету і радив включати елементи гри в серйозний навчальний процес для того, щоб зробити це серйозне заняття для дитини цікавим. Але разом із тим він застерігав від «забавляючої педа-

гогіки», підкреслюючи, що засобами гри значно легше вчити дитину, але серйозна навчальна праця потребує від дитини такої ж серйозної, клопіткої і зосередженої роботи.

В.О. Сухомлинський окреслив взаємозв'язок гри та розвитку дитини. Ш.А. Амонашвілі розглядав проблему ефективності використання гри на уроках у початковій школі й радив учителям не робити з гри самоціль, але вказував на виняткову роль гри для посилення ефективності складного процесу навчання, прискорення розвитку учнів. С.О. Шацький високо оцінив значення гри і розкривав гру як життєву лабораторію дитинства, що дає особливу атмосферу молодого життя. Г.П. Щедровицький глибоко проаналізував гру як метод навчання та її роль для якості навчання, вказуючи, що гра – це особлива діяльність дитини, в ході якої відбувається засвоєння найрізноманітнішого змісту і розвиток психіки дитини.

Жан Ітар, Едуард Сеген, Марія Монтесорі, О.М. Грабов широко використовували ігри в навчанні дітей молодшого шкільного віку з особливими проблемами і створили цілу систему ігор, за допомогою яких у дітей розвиваються увага, спостережливість, кмітливість, пам'ять, мовлення.

Загальними питаннями організації ігрової діяльності дітей під час вивчення основних математичних понять у молодшому шкільному віці займалися М.В. Богданович, Н.О. Будна, Г.П. Лищенко, Л.П. Кочина, Б.Г. Друзь, М.В. Козак, Я.А. Король, С.О. Сковрцова, Л.С. Листопад та інші. Застосування ігрового методу навчання на уроках математики досліджували Т.К. Жикалка, О.В. Бугрій, Т.П. Гора, Т.Й. Мельничук, В.К. Ільченко, Т.О. Фадєєва, В.І. Попова, Н.І. Підгорна, Л.М. Бочева, А.М. Тютюнников.

На основі Концепції нової української школи, нових навчальних програм для 1–4 класів випрацьовуються нові підходи до формування в учнів ключових компетентностей у практиці початкової школи (В. Гавриш, Г. Гап'юк), до вдосконалення математичної підготовки молодших школярів (В. Грещук, Н. Кіщук, Л. Стадник), формування математичних знань учнів шляхом оновлення структури уроків (С. Логачевська, В. Іваній, С. Бурчак), впровадження креативних освітніх технологій (С.П. Коновець), використання на уроках математики ігрових технологій (В. Новоселецька), ігрових комп'ютерних програм (Т. Пушкарьова, О. Рибалко) та ігрових ситуацій (О. Смаглій), застосування розвивальних та дидактичних ігор на різних етапах уроку (І. Савченко, Т. Костюк, М. Мандзюк, Б. Нікітін).

Однак проблема формування готовності вчителів до використання ігрових методів навчання та застосування розвивальних дидактичних ігор на уроках математики в початковій школі потребує подальшого дослідження.

З огляду на це **метою статті** є розкриття особливостей використання ігрових методів навчання на уроках математики в початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початкова освіта є невід'ємною складовою частиною загальної середньої освіти, основні завдання якої: оволодіння учнями основами наукових знань, що стануть базою для розширення обсягу знань у старших класах, глибокого розуміння взаємних залежностей між їхніми структурними елементами; виховання і розвиток творчої особистості відповідно до вимог рівня загальноосвітньої підготовки учнів, які відповідають змісту і структурі предметних компетенцій [12, с. 8].

У Державному стандарті початкової загальної освіти визначено, що освітня галузь «Математика» містить п'ять основних змістових ліній, між якими існують чіткі взаємозв'язки. Вивчення основних понять початкового курсу математики та їхніх властивостей не є пропедевтичним, тому подальше вивчення математики є цілісним процесом і відбувається на основі сформованого обсягу математичних знань ще в початковій школі [4, с. 64]. Завдання вчителя початкової школи – не лише сформулювати в учнів ті чи інші математичні поняття, навчити учнів постійно сприймати нову інформацію (символічну, графічну, схематичну, словесну тощо), осмислювати її, порівнювати з раніше сформованими уявленнями, поняттями, відомостями, розрізняти істотні й неістотні ознаки, виділяти головне, зіставляти відоме й невідоме, узагальнювати, класифікувати та зводити в систему здобуті знання, використовувати їх у різних ситуаціях, але й навчити їх вільно відтворювати здобуті знання усно й письмово, за допомогою буквені символіки та термінів тощо. Для того щоб учні початкових класів краще усвідомлювали важливі математичні ідеї, вчителі добирають такі **методи** навчання, за яких матеріал подається на доступному для дітей рівні [3, с. 26].

Ігрові методи належать до традиційних і визнаних методів навчання та виховання молодших школярів. Їхня дидактична цінність полягає в тому, що в процесі ігрової діяльності освітня, розвивальна і виховна функції навчання діють у тісному взаємозв'язку, а це уможливорює впровадження

креативних освітніх технологій у практику початкової школи [5, с. 29].

Ігрова технологія будується як цілісне утворення, яке охоплює певну частину навчального процесу та об'єднується за загальним змістом, метою, сюжетом, персонажем тощо. Ігровий сюжет розвивається паралельно з основним змістом навчання, допомагає активізувати навчальний процес, засвоювати навчальні елементи [8, с. 5].

Поняття «ігрові педагогічні технології» охоплює досить велику групу методів і прийомів організації освітнього процесу у формі різних ігор. Концепція нової української школи вимагає широкого використання ігрових технологій у початковій ланці освіти [7, с. 9].

Гра як метод навчання організовує, розвиває учнів, розширює їхні пізнавальні можливості, виховує особистість, тобто гра – явище поліфункціональне. Значення гри неможливо вичерпати й оцінити лише розважально-рекреативними можливостями. У тому й полягає її феномен, що, будучи розвагою, відпочинком, вона здатна перерости в розвиток під час навчання, у творчість, у чуттєву терапію, у модель типу людських відносин і проявів у праці. У грі немає джерела знань, що пізнається, немає учнів, а є учасники гри.

Процес навчання розвивається мовою дій, бо всі учасники гри навчаються й навчають інших у результаті активних невимусовних контактів один з одним. Задовольняючи свою природну невсипущу потребу в діяльності, в процесі гри дитина «добудовує» в уяві все, що недоступне їй у навколишній дійсності, в захопленні не помічає, що вчиться, пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, поглиблює набутий раніше досвід, порівнює запас уявлень, понять, розвиває фантазію.

Оскільки гра є самостійним видом діяльності дітей, вона може бути індивідуальною або колективною. В іграх, особливо в колективних, формуються позитивні риси характеру. Діти вчать допомагати товаришам, стримувати свої бажання. У дітей з'являється почуття відповідальності, колективізму, виховується дисципліна, воля, характер. У грі найповніше проявляються індивідуальні особливості, інтелектуальні можливості, нахили, здібності дітей. Гра допомагає згуртувати дитячий учнівський колектив, адже в активну діяльність втягуються навіть боязкі та сором'язливі, а це сприяє самоствердженню кожного учня в колективі. Саме в іграх розпочинається невимусовне спілкування дитини з колективом класу, взаєморозуміння між учителем і учнем, виховується свідомо дисципліна, працьовитість, взаємодопомога, самостійність.

Більшості ігор властиві чотири головні риси:

1. Вільна розвивальна діяльність, що відбувається лише за бажанням дитини заради задоволення самого процесу діяльності, а не тільки від її результату.

2. Творчий, значною мірою імпровізаційний, дуже активний характер цієї діяльності.

3. Емоційна піднесеність діяльності, суперництво, змагальність, конкуренція, атракція.

4. Наявність прямих або непрямих правил, які відображають зміст гри.

За видом діяльності ігри розділяють на: фізичні (рухові), інтелектуальні (розумові), педагогічні, трудові, соціальні та психологічні. Педагогічна гра на відміну від звичайних ігор володіє істотною ознакою – чітко поставленою метою навчання і відповідними їй педагогічними результатами, які можуть бути обґрунтовані, виділені в явному вигляді й характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю

За характером педагогічного процесу, спрямованого на розвиток дітей молодшого шкільного віку в процесі навчання, виділяють такі групи педагогічних ігор:

– навчальні, тренувальні, контролюючі та узагальнюючі;

– пізнавальні, виховні, розвивальні;

– репродуктивні, продуктивні, творчі;

– комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні тощо.

У структуру гри як процесу входять:

– ролі, взяті на себе гравцями;

– ігрові дії як засоби реалізації ролей;

– ігрове використання предметів, тобто заміщення реальних речей ігровими, умовними;

– реальні відносини між гравцями;

– сюжет гри, її зміст, тобто область дійсності, умовно відтворена в грі.

Для формування в учнів позитивного ставлення до навчання потрібне створення емоційно-сприятливої атмосфери на уроці, врахування життєвого досвіду школярів, який у початковій школі є ще зовсім нешироким. Ці компоненти є складовою частиною роботи вчителів у системі розвивального навчання, яка базується на використанні технології навчання через ігрову діяльність.

Оскільки вивчення програмового матеріалу в початковій школі тісно пов'язане з ігровою діяльністю учнів, то вчитель повинен бути готовим і вміти організувати її так, щоб досягнути навчальної, виховної та розвивальної мети кожного уроку. У сучасній школі, що робить ставку на активізацію навчального процесу, ігрова діяльність використовується як:

– самостійні елементи в технології для засвоєння поняття, теми та навіть розділу навчального предмета;

– елемент більш загальної технології;

– урок або його частина (організаційний момент, опитування, усні вправи, закріплення матеріалу, контроль, узагальнення і систематизація вивченого);

– технологія позакласної роботи.

У структуру ігрової діяльності органічно входить визначення цілей, поетапне планування, реалізація поставленої мети, а також аналіз результатів, у яких особистість повністю реалізує себе як суб'єкт. Мотивація ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливостями вибору, елементами змагальності, задоволення потреби в самоствердженні та самореалізації.

Ігрова діяльність виконує функції:

– розважальну (розважати, приносити задоволення, надихнути, пробудити інтерес);

– комунікативну (засвоєння діалектики спілкування);

– діагностичну (виявлення відхилень від норми);

– корекційну (внесення позитивних змін у структуру особистісних показників);

– соціальну (включення особистості в соціум, засвоєння норм людського співіснування).

Основні принципи організації ігрової діяльності:

– відсутність примусу будь-якої форми в разі залучення дітей у гру;

– принцип розвитку ігрової динаміки;

– принцип підтримування ігрової атмосфери (підтримка реальних почуттів дітей);

– принцип взаємозв'язку ігрової та неігрової діяльності;

– принципи переходу від найпростіших ігор до складних ігрових форм;

– логіка переходу від простих ігор до складних пов'язана з поступовим поглибленням різноманітного змісту ігрових занять і правил.

До етапів організації ігрової діяльності учнів необхідно віднести таке:

1. Вибір гри.

2. Пропозиція гри дітям.

3. Обладнання й оснащення ігрової площі.

4. Розбивка на команди, групи, розподіл ролей у грі.

5. Розвиток ігрової ситуації.

Ігрова діяльність учнів створюється за допомогою використання на уроках ігрових прийомів і ситуацій, які виступають як засіб спонукання учнів до навчальної діяльності й реалізуються за такими основними напрямками:

– дидактична мета ставиться перед учнями у формі ігрового завдання;

– навчальна діяльність підкоряється правилам гри;

– навчальний матеріал використовується як засіб гри, в навчальну діяльність вводиться елемент змагання, який переводить дидактичне завдання в ігрову мету;

– успішне виконання дидактичного завдання пов'язується з результатом гри.

Створення проблемної ситуації у навчанні відбувається через введення ігрової ситуації [11]. Основу такої діяльності становить ігрове моделювання, частина діяльності учнів відбувається в умовно-ігровому напрямі. Підсумки гри виступають у подвійному плані – як ігровий, так і навчально-пізнавальний результат. Дидактична функція гри реалізується через обговорення ігрової дії, аналіз співвідношення ігрової ситуації як моделюючої та її співвідношення з реальністю. Найважливіша роль належить обговоренню, в якому учні спільно аналізують результати гри, співвідношення ігрової моделі та реальності. Дедалі ширше використовуються на уроках математики в початковій школі ігрові комп'ютерні програми [9].

Використання на уроці ігрових прийомів та ситуацій робить процес навчання цікавішим, створює у дітей робочий настрій, полегшує подолання труднощів у засвоєнні навчального матеріалу. Різні ігрові дії, за допомогою яких розв'язується те чи інше завдання, підтримують і підсилюють інтерес дітей до навчального предмету, до пізнання ними довкілля.

Програма ігрової діяльності складається з набору розвивальних ігор, які за всієї різноманітності мають одну загальну ідею. Кожна розвивальна гра – це набір завдань. Завдання подаються дитині в різній формі – у вигляді моделі, плоского малюнка, креслення чи схеми, в усній або письмовій інструкції – і таким чином ознайомлюють її з різними способами передачі інформації. Завдання можуть бути найрізноманітніші: легкі – доступні дітям, і важкі – непосильні навіть для дорослого. Тому ігри можуть розвивати дитину, якщо постійно ускладнювати завдання. Це дозволяє дитині йти вперед і вдосконалюватися самостійно.

У розвивальних іграх вдалося об'єднати один з основних принципів навчання від простого до складного з дуже важливим принципом навчання творчої діяльності самостійно відповідно до індивідуальних здібностей. Це дозволяє вирішувати відразу кілька проблем, пов'язаних із розвитком творчих здібностей учнів [6, с. 7]:

– розвивальні ігри сприяють розвитку творчих здібностей дітей з раннього віку;

– завдання завжди випереджають розвиток здібностей;

– піднімаючись самотійно, доходячи у грі до певного рівня, дитина розвивається найбільш успішно;

– всі розвивальні ігри різноманітні за змістом, але створюють атмосферу невимушеності, радості.

Дидактична гра запобігає психічному перевантаженню дитини і допомагає реалізувати навчальну мету значно швидше і міцніше, ніж будь-який інший засіб навчання. Дидактичні ігри допомагають під час ігрової діяльності учнів на уроках міцніше засвоїти та закріпити знання. Використання в навчальному процесі дидактичної гри, створення на уроці ігрової ситуації призводять до того, що учні, захоплені грою, непомітно для себе одержують певні знання, вміння і навички. Істотна ознака дидактичної гри – стійка структура, що відрізняє її від будь-якої іншої діяльності [10, с. 15]. Виділяють такі структурні компоненти дидактичної гри:

1. Ігровий задум, який виражений, як правило, в назві гри.

2. Ігрові дії, які сприяють пізнавальній активності учнів і дають їм можливість виявити свої здібності, застосувати наявні компетенції для досягнення цілей гри.

3. Ігрові правила, які допомагають направляти ігровий процес, регулюють поведінку дітей під час гри.

У проведенні уроків у початковій школі зберігає своє значення основний методичний підхід, який полягає в тому, що вивчення і опрацювання нового матеріалу, закріплення і засвоєння знань здійснюється за допомогою системи вправ. Процес засвоєння програмового матеріалу потребує від дитини значних вольових зусиль та багаторазового виконання різних видів вправ. Вправи здебільшого мають предметно-практичний характер. Особливе значення має використання розвивальних та дидактичних ігор, практичних завдань ігрових форм, системи пізнавальних вправ з елементами гри, спрямоване на розвиток розумового компонента навчальної діяльності.

Широко використовуються традиційні види дидактичного матеріалу для здійснення ігрової діяльності учнів, які у своїй роботі на уроках математики в початкових класах добирають вчителі з метою розвитку математичних здібностей учнів: математичні ребуси; математичні загадки; геометричні головоломки; математичні ігри; хвилинка-цікавинки; числові головоломки.

Під час проведення усного рахунку можна використати цікаві форми дидактичних ігор із казковими персонажами, наприклад, гра «Допоможемо Незнайкові».

Вчитель: Як ви вже мабуть знаєте, Незнайко ніколи не ходить до школи, він

дуже не любить вчитися, тому дуже часто допускає помилки. Ось так сталося і цього разу, він був дуже неуважним, подивіться, як він обчислив вирази. Давайте допоможемо йому, виправимо помилки. Діти активно намагаються відповідати, щоб доказати Незнайкові, що на противагу йому вони дуже старанні, добре знають матеріал.

Під час вивчення теми «Дробі» можна використати гру «Пан Дріб»:

Вчитель: До нас сьогодні завітав пан Дріб. Ось подивіться, який він гарний. (Намалюваний хлопчик, одяг якого складає орнамент із геометричних фігур, розділених на однакові частини). А далі слід запропонувати учням самотійно скласти такі завдання: на знаходження частини від числа: знайти на малюнку однакові геометричні фігури, розділені на різну кількість рівних частин; показати їх у вигляді дроби і визначити, який з них найбільший або найменший.

Добір розвивальних ігор передбачає їх постійне оновлення, щоб уникнути одноманітності у використанні з учнями одного класу. Їх арсенал вчитель постійно розширює для можливості використання на різних етапах уроку, а також з метою узагальнення та систематизації знань. Наприклад, Хто швидше? Будь уважним! Відповідай!

Висновки з проведеного дослідження.

З наведеного вище можна зробити висновки, що домінуючу роль у сучасному освітньому процесі відіграє не механічне передавання та засвоєння знань, а творча діяльність вчителя та навчально-пізнавальна діяльність учнів, що сприяє формуванню знань та компетентностей учнів, загальному розвитку особистості. Сучасний курс математики початкової освіти має великі розвивальні можливості. Освітня, виховна, розвивальна цінність використання ігрових методів, ігрових прийомів і ситуацій у навчанні залежить від підготовки самих вчителів до організації ігрової діяльності дітей молодшого шкільного віку. Треба спиратися на навчальні досягнення дітей; знати потенційні індивідуальні можливості учнів, щоб у навчальній діяльності учнів гра стала улюбленим методом навчання, розвитку та виховання, а також тим засобом, що знімає неприємні для особистості школяра моменти невдоволення, хвилювання та тривоги.

Формування математичних знань у процесі використання ігрового методу в навчанні учнів початкової школи відбувається з можливістю самотійно відкривати для себе нові знання, засвоювати їх та використовувати практично. Вчителю варто співвідносити методи роботи зі змістом навчального матеріалу та інтелектуальними можливостями учнів, вести контроль за математичним

мовленням учнів (змістовність, словниковий склад мовлення, чіткість формулювань, їх виразність, образність, синтаксична структура речень тощо), створювати умови для розвитку творчої уяви учнів під час ігрової діяльності. Це значно урізноманітнює освітній процес та підвищує ефективність роботи.

Результативність використання розвивальних дидактичних ігор залежить від систематичного їх використання на уроках математики в поєднанні зі звичайними вправами. Застосування ігрових технологій та окремих елементів ігор на різних етапах уроку є показником творчої роботи вчителя нової української школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богданович М.В., Будна Н.О., Лищенко Г.П. Урок математики в початковій школі : навч.посіб. Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2014. 280 с.
2. Богданович М.В., Козак М.В., Король Я.А. Методика викладання математики в початкових класах : навч.посіб. Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2006. 336 с.
3. Гречук В., Кіщук Н. Шляхи вдосконалення математичної підготовки молодших школярів. *Початкова школа*. 2013. № 8. С. 25–30.
4. Формування математичної культури учнів початкової школи шляхом використання вправ з термінологічним спрямуванням / Ковальчук В.Ю. та ін. *Фізико-математична освіта*. 2018. Випуск 1 (15). С. 63–67. DOI: 10.31110/2413-1571-2018-015-1-009
5. Коновець С.П. Впровадження креативних освітніх технологій у практику початкової школи. *Початкова школа*. 2011. № 7. С. 29–30.
6. Костиук Т., Мандзюк М. Розвивальні ігри та пізнавальні завдання на уроках математики в 2-му класі. *Початкове навчання та виховання*. 2012. № 30 (250). С. 2–12.
7. Логачевська С. Особливості уроку математики Нової української школи. *Початкова школа*. 2018. № 4. С. 8–11.
8. Новоселецька В. Використання ігрових технологій у процесі формування обчислювальних навичок під час вивчення таблиці множення. *Початкове навчання та виховання*. 2012. № 28 (248). С. 2–9.
9. Пушкарьова Т., Рибалко О. Ігрові комп'ютерні програми на уроках математики. *Початкова школа*. 2013. № 2. С. 9–13.

10. Савченко І.В. Дидактичні ігри як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках математики. *Початкове навчання*. 2011. № 16–18. С. 12–28.

11. Смаглій О. Застосування ігрових ситуацій на уроках математики. *Початкова школа*. 2003. № 7. С. 20–21.

12. Стадник Л. Актуальні проблеми математичної освіти. *Початкова школа*. 2010. № 5. С. 7–10.

REFERENCES:

1. Bohdanovych M.V., Budna N.O., Lyshenko H.P. (2014) Urok matematyky v pochatkovii shkoli [Math lesson in elementary school] : navch.posib. Ternopil : Navchalna knyha–Bohdan, 280 s. [in Ukrainian]
2. Bohdanovych M.V., Kozak M.V., Korol Ya.A. (2006) Metodyka vykladannia matematyky v pochatkovykh klasakh [The methodology of teaching mathematics in elementary school] : navch.posib. Ternopil : Navchalna knyha–Bohdan, 336 s. [in Ukrainian]
3. Hrechuk V., Kishchuk N. (2013) Shliakhy vdoskonalennia matematychnoi pidhotovky molodshykh shkoliariv [Ways to improve the mathematical background of elementary schoolchildren]. *Pochatkova shkola* [Elementary School]. № 8. S. 25–30. [in Ukrainian]
4. Kovalchuk V.Iu. ta in. (2018) Formuvannia matematychnoi kultury uchniv pochatkovoi shkoly shliakhom vykorystannia vprav z terminolohichnym spriamuvanniam [Formation of the mathematical culture of elementary schoolchildren through the use of exercises with terminology] / Kovalchuk V.Iu. ta in. *Fizyko-matematychna osvita*. Vypusk 1 (15). S. 63–67. DOI: 10.31110/2413-1571-2018-015-1-009 [in Ukrainian]
5. Konovets S.P. (2011) Vprovadzhenia kreatyvnykh osvitynikh tekhnolohii u praktyku pochatkovoi shkoly [Introduction of creative educational technologies into the practice of the elementary school]. *Pochatkova shkola* [Elementary School]. № 7. S. 29–30. [in Ukrainian]
6. Kostiuk T., Mandziuk M. (2012) Rozvyvalni ihry ta piznavalni zavdannia na urokakh matematyky v 2-mu klasi [Educational games and theoretical tasks at math lessons in the 2nd grade]. *Pochatkove navchannia ta vykhovannia* [Primary Education and Upbringing]. № 30 (250). S. 2–12. [in Ukrainian]
7. Lohachevska S. (2018) Osoblyvosti uroku matematyky Novoi ukrainskoi shkoly [Features of the math lesson at the New Ukrainian School]. *Pochatkova shkola* [Elementary School]. № 4. S. 8–11. Lohachevska S. (2018) Osoblyvosti uroku matematyky Novoi ukrainskoi shkoly. *Pochatkova shkola*. № 4. S. 8–11. [in Ukrainian]